

קרבן עובדי כוכבים. שאם שלח עובד כוכבים קרבן עולה, יכול אפילו כהן טמא להקריבה.

ומקשינן: **השתא ציץ**, שנושא הכהן הגדול על מצחו, והוא מרצה בקרבנות ישראל על הדם שנטמא ונזרק בשוגג, וכן על החלב שנטמא שאפשר לזרוק את הדם, אולם הוא **לא מרצה** על קרבן עובד כוכבים, **דאמר מר**: דם שנטמא וזרקו, אם זרקו בשוגג הורצה ואם זרקו במזיד לא הורצה, אך **בעובדי כוכבים** שנטמא דם קרבנם וזרקו הכהן על המזבח הרי **בין זרקו בשוגג ובין במזיד לא הורצה**, ואם כן כיצד תעלה על דעתך **שבטומאה** של הכהן הוא קרב? והרי כהן טמא אינו יכול להקריב אפילו קרבן של ישראל וכל שכן שלא יוכל להקריב קרבן עובד כוכבים, שהתמעט אפילו מריצוי ציץ?

ומתריצין: **אלא**, מהכא ילפינן — **הכי קאמר קרא** "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר: **וינזרו** שיתרחקו הכהנים כשהם טמאים **מקדשי**, מכל הקדשים! ואף **בני ישראל** ינזרו? מהקדשים, שלא יעבדו בהם. **ולא יחללו** אותם בעבודתם בהם" ומכאן למדנו שעבודת הזר מחללת את הקרבן.

דבי רבי ישמעאל תנא מקור אחר לפסול עבודת זר: **אתאי בקל וחומר מבעל מום** שפוסל את הקרבן בעבודתו⁽⁸⁾ —

ומה בעל מום הקל, שאוכל קדשי קדשים, בכל זאת **אם עבד חילל. זר, שחמור ממנו, שאינו אוכל** ^{א-10} בקדשי קדשים, **אינו דין שאם עבד, חילל!**

חלוקים מישראל, אם כן יתכן שגם דיני העבודה בקרבנם חלוקים ומותר להקריבם בטומאה ואינם צריכים דחייה, אולם מדברי רש"י [בד"ה בטומאת] משמע שגם בקרבן עבדים הטומאה נדחית.

8. **תוס' בתענית** [יז ב] הקשו למה לי קרא שערל מחלל עבודה, ותיפוק ליה בקל וחומר מבעל מום שאוכל ומחלל עבודה, כל שכן לערל שאינו אוכל, ותיצו שחלל יוכיח שאינו אוכל בקדשים ועבודתו כשרה, ותמהו האחרונים [שער המלך פ"ו מביאי"מ והגרעק"א על משנתנין] שהרי תנא דבי רבי ישמעאל למד מקל וחומר זה לפסול עבודת זר ולא פרק מחלל. וכתב שער המלך שלגבי זר יש לדחות את הפירכא, שכן חלל בא מורע הזהונה, [וראה דבריו בפ"י מכהמ"ק ה"ד].

ומהר"ל דיסקין [כתבים ט] כתב שאילו לא ידענו שזר פוסל, לא היינו דורשים את הפסוק "ברך ה' חילו" להכשיר עבודת חלל, וכל דבר שלא ידענו קודם הקל וחומר אינו פורץ את הקל וחומר.

ובעולת שלמה כתב ליישב על פי דברי תוס' להלן בסמוך

רגלי חבירו, ונמצא שהיתה חציצה בין רגלו של הכהן לרצפת המקדש — **פסל את הזבח!**

וכן אם קיבל את הדם כשהוא מחויק בכלי ביד **שמאל** — **פסל את הקרבן!**

רבי שמעון מכשיר אם התקבל הדם בשמאל!

גמרא

זר — **מנלן** שהוא פוסל בעבודתו?

דתני לוי: נאמרה בפרשת אמור אזהרה לכהנים שלא יעבדו את עבודת הקרבנות כשהם טמאים: **"דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל**, ולא יחללו את שם קדשי. כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים — ונכרתה הנפש ההיא!"

ודנה הגמרא בלשון הכתוב קדשי "בני ישראל", האי **"בני ישראל"**, **למעוטי מאי?**

אילימא למעוטי "בנות ישראל", וללמד שלא הוזהרו הכהנים הטמאים מלהקריב קרבן **נשים**,

הרי לא יתכן לפרש כן. כי קשה, איך עצם הקרבן בא בטומאה? והרי אף אם לא נאסרה ההקרבה לכהן, עדיין קשה, וכי **קרבן נשים**, בטומאה קרב? והרי אין כח בקרבן נשים לדחות את הטומאה?⁽⁷⁾

אלא, לא בא הכתוב "בני ישראל" אלא למעוטי

שכשר, ואין כלי מטמא כלי הדרם טהור, ורק משום טומאת הכהן פסול.

7. **רש"י** פירש "וכי יש כח בקרבן נשים לדחות טומאה", ותמה **הגרי"ד סולובניצ'ק** שהרי כעת דנה הגמרא למעט מקרא שלא יהא בו כלל טומאה, ואין צורך בדחיתה כלל.

והוכיח מכך שהמיעוט הוא רק מצד הקרבן, שמותר להקריבו בטומאה. אך עדין יש איסור מצד העבודות, לאסור לעבוד בטומאה אפילו בתרומת הדשן, ולכך צריך את דחית הקרבן. אך מאידך, דחיית הקרבן אינה מועילה אלא להתיר לעבוד בטומאה, אך מצד דיני הקרבן שיעשה בטהרה היה אסור לטמא לעבוד אף בקרבן נשים, אלא אם מיעט קרא לאיסורו. והטעם לכך, משום שהדחייה מועילה רק משום שחיוב ההקרבה דוחה איסור הכהן, אבל דיני החפצא של הקרבן שיעשה בטהורים אינם נדחים מפני חיוב הבאתו. וכמו שהובא [בהערה 1] מדברי תוס' במנחות [מט א] שאין דחייה מועילה לפסול.

לפי זה בקרבן עבדים היה ניחא לגמרא, כיון שדיני קרבנם

שמוזהרין שלא לעבוד בקדשים, ואם עבדו חילולו את הקרבן. אף אני אביא זר, שהוא מוזהר שלא לעבוד, ואם עבד, חילול!

והוינן בה: היכן מוזהר הזר שלא לעבוד?

אי מ"וינזרו", וכדררשינן לעיל שאיסור זה כולל גם את עבודת הזרים, כי נאמר בו "בני ישראל", אם כן תמוה, למה הוצרך תנא דבי רבי ישמעאל ללמוד פסול זר מקל וחומר מבעל מום? והרי חילול בגופיה כתיב ביה, כי מקרא מפורש הוא "וינזרו, ולא יחללו!"? והוא הדין שזר יפסול עבודתו.

ושמא תאמר, מזה לטמא, שכן מטמא בטומאתו דברים אחרים, ולכן גם פוסל את הקרבן בעבודתו, תאמר בזר, שלא מצינו שהזרות תגרום פסול זרות לדבר אחר?

תשובתך, בעל מום יוכיח, שאינו פוסל אחרים ובכל זאת פוסל את הקרבן בעבודתו!
 וחזר הדין: לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן, בטמא ובבעל מום,

תשובתך, טמא יוכיח, שלא יתכן בו "קרב כמקריב", שהרי אין הבהמה הקרבה נטמאת כשהיא בחיים⁽¹⁾, ונמצא שפסול הטומאה יתכן רק בכהן, ובכל זאת הוא פוסל בעבודתו וכדכתיב בטמא שעבד "וינזרו – ולא יחללו!", והוא הדין שזר יפסול עבודתו.

ושמא תאמר, מזה לטמא, שכן מטמא בטומאתו דברים אחרים, ולכן גם פוסל את הקרבן בעבודתו, תאמר בזר, שלא מצינו שהזרות תגרום פסול זרות לדבר אחר?

תשובתך, בעל מום יוכיח, שאינו פוסל אחרים ובכל זאת פוסל את הקרבן בעבודתו!
 וחזר הדין: לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן, בטמא ובבעל מום,

תשובתך, בעל מום יוכיח, שאינו פוסל אחרים ובכל זאת פוסל את הקרבן בעבודתו!

וחזר הדין: לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן, בטמא ובבעל מום,

חילול, וצ"ע]. וצריך לומר כביאור הקרן אורה שבבעל מום נחשב קרב כמקריב, אף שיש מומין שישנם באדם ולא בבהמה [כמבואר בבכורות מג]. כי לדעת הרמב"ם [פ"ו מב"א"מ ה"ה] רק מום השווה באדם ובבהמה פוסל בקרבן, ואם כן אף ששייך טומאה בקרבן, כיון שחילוק דינה בין אדם לבהמה לגבי קבלת טומאה מחיים, לא נחשב שעשו קרב כמקריב. [וראה שם עוד שמומי אלו באדם לא שייכים בבהמה, ולא נחשבים כחילוק ביניהם].

2. בדבר אברהם [ח"ג א, י] ביאר את המחלוקת באופן הלימוד לפסול זר, כך: לוי למד מ"וינזרו" שכל דבר שנחשב עבודה אסור לעשותו בורות, ואינו תלוי אם נמסרה לכהנים אי לא. ולפיכך כדי להתיר עבודה לזר, צריך לפרש בה היתר לזר, אף אם לא נאמר בפירוש שתעשה בכהנים. ורבי ישמעאל סובר שהאיסור לזר נאמר דוקא על עבודה שנמסרה לכהנים, ולא על עצם העבודה, כדדריש "לא יקרב אליכם". ואין צריך לפרש היתר בעבודה לזר, אלא כל שלא נמסרה לכהנים לא נאסרה לו, והנפקא מינה ביניהם תתבאר בהערה הבאה.

3. רש"י הביא את המשנה להלן [ק"ג א] שפסול טמא שזה במזבח ובבמה, והיינו שנקט כי להלן מדובר בפסול טומאה בכהן, וכן נקט הרמב"ם בפירוש המשנה [שם] שטמא פסול להקריב בבמה אף שהוא זר, כי זר כשר בבמה קטנה ולא בגדולה, אך רש"י עצמו פירש להלן שהכוונה לאוכל קדשים טמאים, ולא לפסול כהן טמא לעבודה. [וראה משנה למלך פ"ג מקרבן פסח ה"ג].

וכוונת הרמב"ם היא שזר אינו לוקה במזבח אלא משום

טו. ד"ה [זר] שאי אפשר לפרוך ממי שאינו מוזהר שלא לעבוד, וחלל אינו מוזהר, ולכן אינו מחלל. ורק לגבי ערל הוי פירכא כי גם הוא אינו מוזהר. ושני תירוצים האחרונים נזכרים בדברי קרן אורה בסוגיין, ע"ש.

ובאופן נוסף תירצו שתוס' הוכיחו מחלל רק לגבי ערל שהוא כהן, שהרי אכילה יש בה משום עבודה כמבואר בפסחים [עב] וההוכחה היא משום שישנם באכילה לגבי עבודה, אך בזר לא שייכת אכילה אפילו לגבי עבודה ולכן אינו למד מחלל. וראה מה שכתבו בזה שפת אמת כאן, ודבר אברהם [ח"א כו], וקהילות יעקב [יד] ובר קודש [ח"ד סב].

1. רש"י ותוס' פירשו שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים כאדם המקריב, ותמה הגרי"ז שהרי מקבלת טומאת גולל, אם עשאה גולל לקבר [עירובין טו א], והוכיח מכך שאינה מקבלת טומאה ונטמאת, אלא רק מטמאה אחרים, וראיתו, שהרי כשנטלת מהקבר אינה מטמאה, ואין פסול טומאה לקרבנות אלא כשהקרבן עצמו טמא.

ובדרך נוספת ביאר, שאף אם תקבל טומאה מחיים, לא חל פסול טומאה בבהמה אלא אחר קידוש שחיטה, שהרי כתבו תוס' בב"ק [עז א] שהטעם שאינה מקבלת טומאה קודם שחיטה, כי אינה נחשבת "אוכל", ואם כן קדשים שחיבת הקודש מכשירתן להחשב כאוכל היה ראוי שיטמאו, אלא שאין חיבת הקודש קודם שחיטה, ונמצא שזה גופא הטעם שאינה מקבלת טומאה מחיים, וזו כוונת רש"י.

ועדיין תמוה למה לא נחשב קרב כמקריב מחמת פסול טומאה שחל בקרבן אחר שחיטה. [ובטהרת הקודש כתב שבטומאה זו אין חילול כי הציץ מרצה, והנידון בסוגין לענין

שבהן, שכן לא הותרו בעל מום ואונן בבמה. תאמר בור, שהותר בבמה?!

מתקיף לה רב סמא בריא דרבא על הפירכא "מה להצד השהה שבבעל מום ואונן שאסורין בבמה": ומאן לימא דאונן אסור לעבוד בבמה? דלמא שרי לאונן לעבוד בבמה? שהרי לקמן למדו אזהרה לאונן שלא יעבוד מהכתוב "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל", ושמא רק במקדש הוזהר שלא לעבוד, אך בבמה מותר לו? ואם כן, אי אפשר לפרוץ מה להצד השהה שאסור בבמה.

רב משרשיא אמר: דין זה שזר מחלל בעבודתו אתיא מקל וחומר מכהן העובד כשהוא יושב, שמחלל בכך את עבודתו [נדין יושב נדרש לקמן בפירקין]: ומה כהן יושב, שאוכל קדשים בשעה שהוא יושב, אם עבד בישיבה חילל, זר החמור ממנו, שאינו אוכל קדשים, אינו דין שאם עבד

יחיד⁽⁴⁾, ואם כן, מנין שזר פוסל בעבודתו במקדש?

ומתריצין: לא תימא טמא יוכיח, אלא אימא אונן יוכיח, ועליו דרשו מקרא [להלן] שאם עבד חילל.

ומקשינן: מה לאונן, שפסולו חמור, שכן הוא אסור באכילת מעשר שני [שנאמר "לא אכלתי באוני ממנו"], תאמר בור, שמותר לאכול במעשר שני?

ומתריצין: בעל מום יוכיח שהוא מותר במעשר שני ובכל זאת פוסל בעבודתו.

וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השהה שבהן – בבעל מום ובאונן – שמוזהרין מלעבוד ואם עבדו חיללו, אף אני אביא זר שהוא מוזהר מלעבוד ואם עבד חילל.

ומקשינן: הכא נמי לפרוץ: מה להצד השהה

4. רש"י הביא הוכחה מקרא שזר כשר בבמה, שהרי גדעון מנחו ושמואל הקריבו בבמה. ובתוס' במנחות (ו ב ד"ה וכן) תמחו מכאן על משמעות דבריו שם שלא הותר זר בבמה אלא עד שהתקדש אהרן בלבד. ובראש המזבח בסוגיין הביא שו"ת רדב"ז שקודם שהתקדש אהרן היתה במה מותרת לכל, ואחר שהתקדש לא הותרה אלא על פי נביא. ודבר אברהם [שם אות ה – ז] פירש כוונת רש"י והרדב"ז באופן שונה, עיי"ש.

וראה שם בהערה שתמחו שמנחו היה בזמן שילה שנאסרו הבמות (כדלהלן קיב ב), ואמרו להלן [ק"ט ב] שלמנחו היתה הוראת שעה, וכן בגדעון אמרו בתמורה (כח ב) שהיתה הוראת שעה, וכן בשמואל אמרו בירושלמי מגילה (טז) שהיתה בו הוראת שעה, ואיך למדו מהם להתיר זר בבמה. וכבר עמד על כך בקרן אורה להלן [קכ]. עיי"ש.

ובשם הגר"י מפוניבז' תירצו ששמואל הוצרך להוראת שעה כי היה לוי, ודעת מהר"ם מרוטנבורג [שע"ת ב ריח] שלא הותרה העבודה בבמה אלא לישראל ולא ללוי, וראה בכתבי הגר"י [ח"ד סי' מא]. ועוד י"ל שהרי דעת רבי שמעון להלן ק"ט. ש"מנחה ונחלה" היינו ירושלים, וסבר שגם בזמן שילה היה היתר בבמות, ומסקינן שם שבדין זה "רשבי משכינהו לתלמידי רבי ישמעאל", וכיון דסוגיין היא "דבי רבי ישמעאל" מובן שלשיטתם יש הוכחה מקרבן מנחו להכשר זר בבמה.

ובאופן אחר יש לומר, שרש"י סובר כי הוראת שעה לא מועילה אלא לשנות דין מדיני עבודת המקדש, כגון פסול זר שמצונו לו היתר בחוץ, כי אם אין היתר בחוץ בהכרח שהוא דין מדיני הקרבן ובהם לא שייך שינוי בהוראת שעה. וראה להלן ע"ב בהערות של תוס' [ד"ה שכן].

ועדיין יש לתמוה למה הוצרך רש"י לראיה זו, והרי להלן [ק"ט ב] דרשו מקרא חוק הכהן פתח אהל מועד, ואין זריקת כהן בבמה [לפרש"י שם].

זרות ולא משום טומאה, [כדעתו בפ"ט מביא"מ הי"א וכביאור הכסף משנה שלא הוזהר על טומאה אלא מי שראוי לעבודה], אבל בבמה גם הזר לוקה על טומאה, כי הוא ראוי לעבוד בה. וכבר תמה התו"ט שם מנין יצא לו דין זה, וכתב הגרעק"א [בתוס' למשניות שם] שמקורו מסוגיין שהצד השהה בין טמא לבעל מום הוא שלא הותרו בבמה. וראיה זו מוכרת גם בתוס' להלן [כח ב ד"ה מסתברא].

ובדבר אברהם [שם] כתב שדין זה נכון רק לפי לוי, שלמד את זר וטמא מ"וינורו", וכשם שטמא למד מזר להפטר בעבודה שאינה תמה כך גם נפטר בבמה, כי באיסור "וינורו" נאמר מיעוט "חוק הכהן", שהאיסור רק במזבח. אך לתנא דבי רבי ישמעאל שאיסור זרות נאמר דוקא בעבודה המסורה לכהנים, הרי רק לגבי עבודה שאינה תמה ניתן ללמוד ממנו שהתחדש היתר בבמה לזר, אך עצם העבודה בבמה לא נמסרה לכהנים, ולכן מותר לו לעבוד, ואי אפשר ללמוד ממנו להתיר גם לטמא לעבוד. [וראה שם עוד באורך].

ובתוס' ביבמות (לב ב ד"ה בעל מום) כתבו שזר טמא ששימש במזבח התמעט מ"אהרן ובניו" שאינו חייב על טומאה, ולכאורה מדבריהם משמע שגם בבמה לא נאמר איסור טומאה לזר, ותמחה מסוגיין ש"לא הותרו בבמה", ובהכרח צריך לפרש כדברי טהרת הקודש [ק"ט א] שזר טמא מחלל עבודה אף שאינו עובר איסור. ומוכח מדבריו ששייך פסול אף כשאין עובר איסור, [ודלא כיד רמה בסנהדרין פ"ג, הובא בסוף הערה 1].

ובספרי [קרח פרשה א] אמרו קל וחומר שאם זר הנכנס בטומאה חייב כל שכן כשעובד בטומאה, וכן נקט המאירי ביבמות [שם] שזר העובד במקדש בטומאה חייב שתיים, ויש לעיין אם בבמה הוא פוסל את העבודה או שיש בו רק איסור, ולא נאמר פסול טומאה בור.

חילול! (5)

פריך, עדיין אתיא זר מיושב ומחדא מהנך [אונן או טמא או בעל מום], בלימוד של הצד השוה, שהרי באלו אין את החומרא של "שם יושב".

והוינן בה: **ויושב דכשר בבמה, מנלן?** שהרי רב משרשיא למד שזר פסול דוקא מיושב, משום שאין ללמוד מבעל מום או אונן או טמא, כי פסולם נהוג גם בבמת יחיד, בעוד שזר כשר בבמת יחיד, ואם כן, צריך לברר מניין לרב משרשיא שיושב כשר בבמה?

ומתריצין: **אמר קרא בחיוב עמידה "לעמוד לפני ה', לשרתו",** ללמד שרק במקדש, שהוא מקום הנקרא "לפני ה'", שם צריך לעמוד, ולא "לפני במה!" (8)

שנינו במשנה: כל הזבחים שקבל דמן אונן — פסל!

מנלן דאונן פוסל את הקרבן בעבודתו?

משום חובתו לעמוד לפני השכינה, ולא לפני הדיינים. אך הר"ן [בסנהדרין יט.] כתב שלבסוף יצא ממעשה זה קלקול, כי העמידה משום כבוד ב"ד, והם יכולים למחול, והיינו שאינה משום שעומד לפני ה'. וראה רמב"ן בבבא בתרא [ק"ג א] שאין עד נעשה דיין כי אינו יכול לשבת ולעמוד יחד, ואילו היה מפני כבוד הדיינים, ודאי לא היה חייב לעמוד בפני עצמו. רצ"ע.

7. בשבועות [ל ב] מבואר שתלמיד חכם מעיד מיושב משום שעשה דכבוד התורה עדיף. ודוחה את העשה דעמידה. והראשונים שם הוכיחו מכך שאין עצם העדות נפסלת בישיבה, כי לפסול לא מועילה דחיה, כמבואר לעיל [בהערה 1 למשנה] בשם תוס' מנחות [מט ב] ובהכרח שהעמידה היא מדיני כבוד ה' או ב"ד.

אולם תוס' בסוגיין [ד"ה מה] הסתפקו בכך, ויתכן שסברו כמבואר **בקובץ הערות** [הובא לעיל שם] שפסול הנובע מהאיסור, נדחה על ידי דחית האיסור. ומה שהוכיחו תוס' מירושלמי שבדיעבד אם לא עמדו העדים, אין העדות נפסלת, צריך לומר שההוכחה מסתם עדות, כי בת"ח אין חסרון העמידה פוסל עדותו משום שעשה דכבוד התורה דוחה, וכנ"ל. וראה עוד בהערות על תוס'.

8. יש לעיין בטעם שאין עמידה בבמה, אם הוא משום שחיוב העמידה רק לפני ה', או שעצם העבודה בבמה אינה נחשבת עבודה לפני ה', ולכן אין חיוב עמידה בעבודה זו, [ונפ"מ אם פוסל בפרה שכל דיניה כקרבנות אך היא נעשית בחוץ, ראה **קין אורה** להלן יז ב].

וראה במשנה להלן [ק"ג א] שאין בבמה מנחה, כהן, בגדי כהונה, כלי שרת, ואין בה ריח ניחוח, ובגמרא [ק"ט ב] מבואר שאין צורך בהם כי נאמר בהם "לפני ה'" ואין זה אלא במזבח, ויתכן שהכוונה בכל אלו ללמד שהעבודה בבמה אינה עבודה

ומקשינן: **מה ליושב, שכן הוא פסול לעדות** כשהוא יושב, ולפיכך פסולו חמור ופוסל בקרבן, תאמר בזר שאינו פסול לעדות! (6)

ומתריצין: אפשר להוכיח בקל וחומר **מיושב תלמיד חכם**, שכשר להעיד אפילו כשהוא יושב (7).

ודחינן: עדיין יש ליפרוך: **מה לשם "יושב" שכן** מצינו שהוא **פסול לעדות** במי שאינו תלמיד חכם, וכיון ששמו של פסול "יושב" הוא חמור, אי אפשר ללמוד ממנו בקל וחומר לזר ואפילו לא מיושב תלמיד חכם שכשר לעדות.

ומתריצין: רב משרשיא חומרא של **"שם יושב" לא פריך!**

ועוד, גם אם **תמצא לומר** שרב משרשיא שם יושב

5. **בפנים מאירות** תמה הרי רש"י ותוס' להלן [כג ב] כתבו שיושב מחלל עבודה משום שנחשב כזר, ואם כן איך נלמד זר מיושב. וכתב **בטהרת הקודש** רש"י ותוס' פירשו כך רק לפי רב נחמן שלמד שם פסול יושב מקרא "לעמוד לשרת" ודעתו כלוי שלמד פסול זרות מ"וינורו".

אך רב משרשיא בסוגיין סובר כתנא דברייתא שם שלמד לפסול יושב ממה ששנה הכתוב לעכב בעמידה בעבודה, והוא פסול עצמי ולא משום זרות, ולכן למד פסול זר מפסול יושב. [וראה **בשטמ"ק** בע"ב אות ג שתמזה איך נחלק רב משרשיא על רבי ישמעאל שהוא תנא, ולהג"ל מבואר, שהרי לפי התנא דברייתא יתכן לומר כרב משרשיא].

ולכאורה יש נפקא מינה מהו מקור הפסול ליושב, כי אם הוא פסול זרות, יש מקור שהוא מחלל עבודה מ"וינורו", אך אם הוא פסול עצמי לכאורה לא יועיל מה ששנה הכתוב אלא לעכב, אך מניין נדע שמחלל עבודה [ראה בהערה 1 למשנה].

6. מפירכת הגמרא משמע שפסול יושב אינו פסול בגוף הכהן ולא פסול מדיני העבודה, אלא מדיני צורת העמידה לפני ה', [וכמבואר בהערה 1 למשנה], ולפיכך פרכינן מעמידת העדים בעדות שגם היא נלמדת מ"לפני ה'", אך אילו פסול יושב הוא מדיני הכהן או העבודה, אי אפשר להוכיח מחומר שמצינו בעמידה לפני ה'.

ולפי זה מיושבת קושיית תוס' [בד"ה מה] שנלמד לפסול גולן, כי אין ראית הגמרא מעמידה בעדות באה להוכיח שיש חומר בפסול ישיבה, אלא רק מדיני העמידה לפני ה', אך פסול גולן לעדות אינו שייך לחומר דיני העבודה. [וראה הערות 6-13 לתוס']. וכן נראה ממה שהביא הרמב"ם דין עמידה בעדים בהלכות סנהדרין [פכ"א ה"ג] ולא בהלכות עדות, ומשמע שאינו פסול בעדים או בעדות אלא מדיני ב"ד.

ואמנם הראשונים נחלקו בטעם חיוב עמידה בעדות, שהריטב"א בשבועות [ל א] כתב שהעמידו את ינאי המלך

ואיתמר הקריבו את החטאת כשהם אוננים על מיתת נדב ואביהוא נפסל הקרבן ולכן נשרף? ועל כך השיב אהרן: **וכי הן הקריבו? והרי אני הקרבתי!** שרק אני כשר לעבודה הזאת בתור כהן גדול. שאמרת לי "ועשה את קרבן העם", וכיון שאני כהן גדול, הריני מקריב גם כשאני אונן והקרבן כשר⁽¹⁰⁾, ואם כן, לא זוהי הסיבה לשריפת שער החטאת, אלא משום שהיינו כולנו אוננים, ואונן אסור לאכול קדשים משום המצוה לאכלם בשמחה, ואונן אינו שמח.

ודייקנין: **מכלל, דאי אינהו, אלעזר ואיתמר אקריב** כשהם אוננים, **שפיר אישתרוף החטאת, ומשום** שחילולה בעבודתם באיננות. ומוכח שאונן מחלל בעבודתו!⁽¹¹⁾

ככהנים גדולים. וכן משמע מדברי הראב"ד [פ"ב מביא"מ ה"ה] ואמנם בביאורו לתורת כהנים [שמיני א ג] תמה למה פסלה בהן איננות בהקרבה, והרי כהן גדול אונן כשר לעבודה. ומסתבר שגם רש"י נקט שהיו כהנים גדולים, אלא שניתנה להם מעלה זו רק ליום השמיני, ורק לצורך אכילה או שירות שניתן להם, אך בזריקה שניתנה לאהרן נחשבו כהדיוטות, ולפיכך אמר אהרן למשה שבעבודות שניתנו להם אין האיננות פוסלת, והן כשרות בהדיוטות – כיון שנחשבו ככהנים גדולים באותו יום, ומש"כ רש"י שאמר "זהלא הדיוטות הם" היינו לגבי עבודתו של אהרן, שבה הם פוסלים כהדיוטות.

11. לפי הלשון הראשון נאמר באונן חילול בהדיא, אך רבי אלעזר למד רק משריפת הקרבן שבהכרח התחלל. ולכאורה יקשה לפי סברת הגרעק"א [בהערה 1 למשנה] הרי יתכן ששרפה משום דאי עביד לא מהני אף שלא נפסלה. [ואין טעון עיבור צורה כמבואר בפסחים פב ב וקושיא זו תלייה בנידון לעיל בהערה 3 למשנה אם אונן מוזהר שלא לעבוד, ע"ש ובע"ב בהערה 2 לתוס'.]

אמנם כבר נודע להוכיח שפסול אונן אינו מצד העבודה כור ובעל מום, אלא מצד צורת עמידתו לפני ה' כשתויי יין ופרועי ראש, שהרי נחלק תנאים ביומא [ג ב] כהן העומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת, אם יגמור עבודתו או יפסיק ויצא, ופירש"י שמדובר בכהן הדיוט, ומוכח שאין זה פסול בגופו שפסול את עצם העבודה, כי זה מתחללת העבודה, ובודאי לא יגמור, אלא חסרון בצורת עשייתו את העבודה, והפסול חל מפני האיסור לעבוד, אך כשהתחיל בהכשר יגמור. וכבר התבאר לעיל שבפסול מצד הכהן אין העבודה נפסלת, ואם נשרפה החטאת בהכרח שלימדה תורה כי עבודתו מחוללת.

ולפי זה מובן הטעם שיושב ואונן כשרים בבמה ואילו טמא ובעל מום פסולים, כיון שלא הותר בבמה אלא זרות, אך פסולים מצד העבודה פסולים גם בבמה, אבל יושב ואונן שפסול מצד צורת העמידה לפני ה' כשרים בבמה שאינה נחשבת לפני ה'.

דכתיב בכהן גדול אונן **"ומן המקדש לא יצא ולא יחלל"**, שאם רצה הרי הוא מקריב קרבן בלא לחלל⁽⁹⁾ – **הא כהן אחר, הדיוט, שלא יצא מהמקדש** אלא עבד עבודת הקרבנות, **חילל** אותם בעבודתו באיננות!

רבי אלעזר אמר: מהבא למדנו שאונן מחלל עבודתו, דכתיב בפרשת שמיני, במענה שענה אהרן הכהן למשה רבינו על שאלתו מדוע נשרף שער החטאת ביום השמיני למילואים ולא נאכל "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם לפני ה', ותקראנה אותי כאלה, ואכלתי חטאתי היום, הייטב בעיני ה'?" ומתשובתו של אהרן למשה אנו למדים ששאלתו של משה לאהרן היתה – האם בגלל שאלעזר

לפני ה'. וכן משמע מדברי החזו"א (ב 2) [ז שנקט כי אין צריך לעמוד בה דרך שירות. [ומה שמצינו לעיל יד. שמחשבת של"ש פוסלת בה, הוא כמו שפוסלת בשחיטה אף ש"אינה עבודה"] וע" לעיל ד. הערה 5.

9. **רש"י** הוסיף [בד"ה ומן] שאינו צריך לצאת מן המקדש אפילו ביום שמתו בו אביו ואמו. ותמוה, כי **בתורת כהנים** [שמיני, סוף מלואים] שנינו שמדובר בשעת העבודה, וכן פסק הרמב"ם [פ"ב מביא"מ ה"ה] שהיוצא בשעת העבודה בין כהן גדול ובין הדיוט חייב מיתה שנאמר ומפתח אהל מועד לא תצאו פן תמותו, [ורק כהן הדיוט אינו עובד, וכדלהלן] ולמה כתב רש"י רק שאינו "צריך" לצאת, והרי אינו רשאי. ושמה כוונתו שאין צריך לצאת אחר גמר העבודה. וראה דברי הרמב"ן בהערה 12.

10. **רש"י** פירש שאמר לו אהרן וכי הן הקריבו הלא הדיוטות הם ופסולים לעבודה. [וראה להלן ע"ב סד"ה וקסבר, דאסורים להקריב אוננים]. ולכאורה תמה למה סבר משה שנפסלה מפני עבודתן באיננות ותיפוק ליה שפוסלין כהדיוטות.

ומסתבר שעבודת הדיוטות ביום השמיני אינה פוסלת כעבודת זר, אלא מצד חסרון עבודה. וכיון שלא חל בה פסול טעונה עיבור צורה, ולכן למד משה ממה ששרפה מיד שנעשית בפסול הגוף, וסבר שעבדו בפסול איננות, ואמר לו אהרן שכל העבודה נעשית על ידו כי הם אוננים [ומחללים עבודה ללישנא זו].

ובטהרת הקודש [להלן קא א] **ובגבורת ארי** [יומא ב ב] תמהו על רש"י שהרי רק עבודת הוריקה נאמרה לאהרן ביום השמיני, ואילו שאר העבודות היו כשרות גם בהדיוטות. וראה **בחידושי מרן רי"ז הלוי עה"ת** [פרשת שמיני] שמפורש הוא בפסוק שעשו הולכה, ולעיל [יד] אמרו שאונן פוסל בהולכה.

אמנם הראשונים נחלקו מה היה גדרם של בני אהרן ביום השמיני, **הרמב"ן** עה"ת [ויקרא ז, ז] נקט שהיה להם דין משוח מלחמה, וצידד שכך היה דינם כל ימיהם, ראה **חברותא** להוריות יב ב הערה 5 **והריטב"א** [במו"ק יד ב] נקט שנחשבו